

Kompetensbeskrivningar för arbetsterapeuter

SVERIGES
ARBETSTERAPEUTER

Kompetensbeskrivningar för arbetsterapeuter,
antagen av Sveriges Arbetsterapeuters fullmäktige 2024.

© Sveriges Arbetsterapeuter
arbetsterapeuterna.se

Inledning

Kunskapsproduktionen inom ämnet arbetsterapi och relaterade kunskapsområden som aktivitetsvetenskap, medicinsk vetenskap, samhälls- och beteendevetenskap samt teknik ökar kontinuerligt. Denna kunskapstillväxt och olika samhällsförändringar påverkar arbetsterapeutens professionsutövande. För att kunna leda, bedriva och utveckla arbetsterapi behöver professionens kompetens fastställas.

Det här dokumentet syftar till att stödja arbetsterapeuter och arbetsterapeutstudenter, men även beskriva för arbetsgivare, beslutsfattare och allmänhet vilka grundläggande kompetenser en arbetsterapeut har.

Kompetensbeskrivningarna gäller oavsett i vilken verksamhet arbetsterapeuten utövar sin profession.

Samhällsutvecklingen ställer kontinuerligt nya och förändrade krav på professionsutövandet. Därför måste en kompetensbeskrivning ständigt hållas uppdaterad och revideras vid behov.

Arbetsterapeut – ett legitimationsyrke

Arbetsterapeut är ett legitimationsyrke, vilket innebär att arbetsterapeuten utför arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvårdsområdet när hen inom sin legitimationskompetens utreder, bedömer och vidtar åtgärder med och för en person. Det gäller oavsett benämning på tjänsten som arbetsterapeuten har eller inom vilken verksamhet eller organisationsform arbetet utförs. Arbetsterapeuten har därmed skyldighet att bland annat arbeta i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet samt dokumentera sina insatser. För att erhålla legitimation som

arbetsterapeut krävs yrkesexamen från studier vid högskola/ universitet på grundnivå (180 högskolepoäng).

Att vara legitimerad innebär att arbetsterapeuten i sitt professionsutövande står under tillsyn av Inspektionen för vård och omsorg, IVO. Syftet med tillsynen är att bevaka kvalitet och säkerhet i vården och förebygga risker för vårdskador hos de personer som tar del av insatser från vårdens olika professioner, däribland arbetsterapeutens insatser.

Författningar och andra dokument

Det arbetsterapeutiska professionsutövandet styrs av olika författningar och andra styrdokument.

Beroende på var professionsutövandet sker och om arbetsterapeuten arbetar inom ramen för sin legitimationskompetens med att utreda, bedöma och vidta åtgärder för en person eller om hen arbetar med övergripande samhällsfrågor, så styrs arbetet av olika lagar, förordningar, föreskrifter och allmänna råd. Lagar, förordningar och föreskrifter är bindande regler. Allmänna råd är rekommendationer om hur en lag eller föreskrift kan tillämpas.

Exempel på lagar som är viktiga för professionsutövandet är:

- Hälso- och sjukvårdslagen
- Patientlagen
- Patientdatalagen
- Patientsäkerhetslagen
- Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade
- Socialtjänstlagen

- Lagen om sammanhållen vård
- Lagen om medicintekniska produkter
- Lagen om kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om medicintekniska produkter
- Offentlighets- och sekretesslagen
- Diskrimineringslagen
- Arbetsmiljölagen

Utöver olika författningar styr också verksamheters uppdrag och lokala rutiner arbetsterapeutens professionsutövande. Ett viktigt grunddokument är exempelvis *FN:s konventioner om mänskliga rättigheter*. I professionsutövandet utgår arbetsterapeuten även från etiska principer och säkrar kvaliteten i arbetsterapin.

För vägledning finns dokumenten *Etisk kod för arbetsterapeuter* och *Kvalitet i Arbetsterapi* som är framtagna av Sveriges Arbetsterapeuter och antagna av förbundets fullmäktige.

Arbetsterapeutens insatser

Arbetsterapi vilar på grundidén att människor lär och utvecklas genom aktivitet och omfattar livets alla faser. Målet med arbetsterapi är att människor ska ha möjlighet att utföra sina vardagliga aktiviteter inom personlig vård, boende, arbete/studier/skola och lek/fritidssysselsättning på ett för dem meningsfullt sätt.

Arbetsterapeutens insatser omfattar utredning, åtgärder och utvärdering och sker ofta på individnivå men också på grupp- och samhällsnivå. Genom hälsofrämjande och förebyggande

åtgärder, träning samt anpassning av både boende och offentliga miljöer, ibland med stöd av hjälpmedel, ger arbetsterapeuten personer förutsättningar att vara aktiva och delaktiga i vardags- och samhällsliv. På så sätt bidrar arbetsterapeutens insatser till att förebygga ohälsa och främja hälsa, livskvalitet och välbefinnande. Arbetsterapi förutsätter ett personcentrerat förhållningssätt och arbetssätt. Detta innebär att utgå från relationer byggda på ömsesidig respekt för att utforma och genomföra insatserna tillsammans som jämbördiga personer i ett partnerskap. Arbetsterapeutens insatser relateras alltid till personens unika livssammanhang, det vill säga hens vardag, och personens unika resurser och upplevelser av vad som är meningsfullt och viktigt när det gäller görande av aktiviteter och upplevelse av engagemang i dessa.

På grupp- och samhällsnivå arbetar arbetsterapeuten med exempelvis utredning, konsultation/handledning, utbildning, samhällsplanering och andra åtgärder för ökad tillgänglighet och delaktighet exempelvis inom kommun, region, stat eller andra organisationer och sammanhang.

Arbetsterapeutens kompetensområden

Kompetensområden för legitimerad arbetsterapeut omfattar arbetsterapiprocessen, kunskapsbaserad, säker, samt hållbar arbetsterapi, ledarskap, organisation och pedagogisk kompetens, informatik, e-hälsa och digital kompetens, samt krisberedskap.

ARBETSTERAPIOPROCESSEN

Att i partnerskap med personer utreda behov och förutsättningar för aktivitet och delaktighet.

Legitimerad arbetsterapeut har kompetens att:

- inhämta aktivitetsanamnes
- genom observation och intervju utreda personers aktivitetsförmåga inom personlig vård, boende, arbete/studier/skola samt lek/fritid
- bedöma fysiska, psykiska, kognitiva och sociala förmågor med hänsyn till deras inverkan på görande av aktiviteter och upplevelse av engagemang i dessa
- bedöma den omgivande fysiska, sociokulturella och digitala miljöns inverkan på görande av aktiviteter och upplevelse av engagemang i dessa
- analysera resurser och problem och identifiera behoven av förebyggande, förbättrande och/eller kompenserande arbetsterapeutiska åtgärder. Om det behövs, konsultera annan arbetsterapeut eller annan yrkesgrupp
- efter utredning utfärda intyg/utlåtande avseende möjlighet till aktivitet och upplevelse av engagemang.

Att i partnerskap med personer välja och genomföra arbetsterapeutiska åtgärder för att förebygga, förbättra och/eller kompensera nedsatt aktivitet och delaktighet.

Legitimerad arbetsterapeut har kompetens att:

- informera om möjliga arbetsterapeutiska åtgärder
- fastställa mål och plan för de arbetsterapeutiska åtgärderna, i samråd med personen och i vissa fall dennes närstående samt vid behov i samverkan med andra yrkesgrupper
- stödja i träning av fysiska, psykiska, kognitiva och sociala färdigheter i relation till görande av aktiviteter
- stödja aktivitetsträning inom personlig vård, boende, arbete/studier/skola samt lek/fritid
- motivera till och stödja egenvård som personen själv, eller med hjälp av någon annan, på ett säkert sätt kan utföra på egen hand
- stödja aktivitetsbalans genom strategier för att anpassa aktivitetsmönster, vanor, rutiner och roller
- föreslå aktivitetsbaserade metoder för förändrade levnadsvanor
- initiera och medverka i förebyggande och hälsofrämjande arbete ur ett aktivitetsperspektiv i relation till aktivitetsförmåga och upplevelse av engagemang i aktivitet
- föreslå anpassningar som ökar tillgänglighet och användbarhet i personers fysiska, sociokulturella och digitala miljö
- informera om och förskriva hjälpmedel enligt förskrivningsprocessen

- informera om och ge råd om icke förskrivningsbara hjälpmedel/produkter
- vid behov samverka med professionskollegor, andra yrkesgrupper samt andra verksamheter och aktörer.

Att i partnerskap med personer utvärdera arbets- terapeutiska åtgärder.

Legitimerad arbetsterapeut har kompetens att:

- utvärdera vidtagna åtgärder
- avbryta en åtgärd som inte är till nytta för personens möjligheter till görande och engagemang i aktivitet, eller som medför väsentlig eller oacceptabel risk för tillbud/skada
- utfärda intyg/utlåtande om behov av åtgärd, genomförda åtgärder och dess resultat.

KUNSKAPSBASERAD ARBETSTERAPI

Legitimerad arbetsterapeut har kompetens att:

- använda valida, reliabla och/eller väl beprövade metoder för utredning och utvärdering
- utföra arbetsterapeutiska åtgärder baserade på vetenskap och beprövad erfarenhet
- söka, värdera och tillägna sig nya kunskaper i relation till sitt arbete
- delta i systematiskt kvalitets- och förbättringsarbete
- bidra till och/eller delta i utvecklings- och forskningsarbete inom professionsutövandets kompetensområde.

SÄKER ARBETSTERAPI

Legitimerad arbetsterapeut har kompetens att:

- tillämpa ett aktivt riskförebyggande arbete
- tillse att alla förslag till åtgärder är säkra för personer som tar del av arbetsterapi och i förekommande fall påtala eventuella risker
- ansvara för att den utrustning och miljö som används vid arbetsterapeutiska insatser är säker för personer som tar del av arbetsterapi, deras närstående och andra.

HÅLLBAR ARBETSTERAPI

Legitimerad arbetsterapeut har kompetens att:

- verka för att tillgängliga resurser nyttjas på ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart sätt.

LEDARSKAP, ORGANISATION OCH PEDAGOGISK KOMPETENS

Legitimerad arbetsterapeut har kompetens att:

- planera och göra prioriteringar för det egna arbetet
- handleda studenter under arbetsterapeututbildning
- leda verksamhet och andra yrkesgrupper inom arbetsterapeutens kompetensområde
- handleda, utbilda och vara konsult till professionskollegor och andra yrkesgrupper
- vara konsult till privata och ideella eller idéburna organisationer samt till offentliga verksamheter/myndigheter.

INFORMATIK, E-HÄLSA OCH DIGITAL KOMPETENS

Legitimerad arbetsterapeut har kompetens att:

- dokumentera i enlighet med gällande lagar, förordningar, föreskrifter, kvalitetsregister och lokala rutiner
- använda relevanta klassifikationer och koder exempelvis Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa (ICF) och Klassifikation av vårdåtgärder (KVA) på ett enhetligt sätt i dokumentationen som grund för strukturerad vårdinformation
- använda digitala system, verktyg och tjänster av relevans för professionsutövningen
- delta i utvecklingen av digitala system, verktyg och tjänster av relevans för professionsutövningen
- synliggöra de möjligheter och risker som digitalisering innebär för olika personers aktivitetsförmåga och engagemang i aktivitet på individ-, grupp- och samhällsnivå.

KRISBEREDSKAP

Legitimerad arbetsterapeut har kompetens att:

- verka inom verksamhetens speciella krisorganisation som aktiveras vid händelse av stora olyckor, katastrofer och krig
- anpassa sin verksamhet till de särskilda förhållanden som råder i kris- och katastrofsituationer
- bedöma risken för hur olika personer kan hantera en eventuell kris- och katastrofsituation och om behov finns vidta åtgärder för att minimera inverkan på aktivitetsförmåga och engagemang i aktivitet.

chima care

Aras Hussein
Lic. Arbeitstherapeut

Handwritten notes on a piece of paper, including the name 'Aras Hussein' and some illegible text.

Planiavägen 13 • Box 760
131 24 Nacka • 08-507 488 00
kansli@arbetsterapeuterna.se
arbetsterapeuterna.se